

LISTEK.

Kar „žnider“.

(Januš Golec).

Mir — kratka, pomenljiva in osrečujoča beseda. Kje na svetu prebiva čuteče človeško bitje, ki ne bi hrepenelo, se veselilo miru? Gotovo so tudi meni gospodje privoščili prav iz srca čašo miru in me poslali službovat v hribe, ki jih varuje in ščiti krilata vila miru. Čeravno si hribovit in grabast kot kozlovski hrbet, sem te vendar vzljubil, si se mi nepozabno oklenil duše, dragi mi, tolikanj zapostavljeni Remšnik. Ne toliko vsled naravnih krasot in vedno svežega zraka, ampak zaradi dušnega in telesnega miru.

V samotni svoji izbici sem nekega mrzlega novemberskega popoldne pri zakurjeni peči vrtel v duhu kelih miru in mu pogledoval prav na dno. Samo neprestano tuleči veter in kolobarasti dim iz moje pipe sta spremljala to premišljevanje. Srce je vse srečno plavalo v miru, telo je objemala prijetna gorkota, glava mi je klonila na prsi in spanec je že krožil nad menoj, da bi me ponesel in prestavil v še srečnejše kraje — nemotenih sanj.

Sanjal sem prijetno, pa ne dolgo, ker kakor volh grom so mi bobnele ha uho besede pod oknom: „Ti kanalja, ti, ti srabot zviti, ti sraka kračljiva! Na „frštel“ se mi sezuj, če ne, te mahnem, da ti bo duša kar sama zarajala“.

Ves plah sem planil k raprtemu oknu in gledal čuden, za hribovski kraj redek prizor. Na cesti pod oknom je stal z dvignjeno črno pestjo Kar žnider, pred njim pa je v strahu in trepetu povešala oči njegova, pred Bogom in ljudmi prava zakonska ženica, Otičeva Mica. Dedec je v drugič dvignil pest in stopil korak bliže nesrečni in prestrašeni žrtvi. Menil sem že, da bo pri jasnem nebu in po zimi padala občutljiva toča, ko se je Mica vsedla na zamrzla tla.

„No, ali boš brž?“ je rohnol močie. Bable ga je pogledalo še enkrat proseče, solza jej je kanila po licu, sklonila se je in začela razvozljavati jermene na čevlju. Prikazala se je bosa noga in Mica je postavila sezuto obuvale poleg sebe. Njen, v srce segajoč pogled je obvisel zopet na možu, ni govorila, le njene rosne oči so vpraševale, če je že zadostila zapovedi. Gadje razkačeni mož pa je iznova zacepetal z nogami in na vse grlo zahteval še drugi čevlji. Mica je ubogala in se postavila poleg njega — bosonoga. Kar žnider je pobral sezute čevlje, pokazal ženi s prstom — naprej! In stopala sta kot tat in orožnik.

Dospela sta do farovškega hleva, močie je postal, kričel: „Holt, Mica! Tu imaš čevlje in jih nisi domov za peč, pridi pa tod mimo v coklah!“

Bosonoga žena je stopala sedaj urno po zamrli cesti, dedec pa si je zastrl z desnico oči, zrl za njo in si gladil z levico zadovoljno, nekako zmagovalno, od srda razkuštrano brado. — Ni preteklo četrt ure, že je prištokljala Mica v coklah po cesti, se ozrla spokorno v še vedno srditega moža in razšla sta se brez besede; mož v krmo, žena pa se je izgubila v jarku pod mrtvašnico.

Gledal sem igro, ko se je dvignil in padel zaslor, pa ob koncu nisem znal, bi li naj ploskal k smešnici, ali se držal kisto in potrto vsled učinka žaloigre. Zakaj bi si drobil možgane v negotovosti, najbolje bo, če stopim za glavnim junakom v krmo in si ga ogledam po telesu in sreč. Preiskava bo dognala, če je vreden občudovanja, ali pa ostre obsodbe.

Brž ko sem odprl vrata v gostilno, sem bil takoj prepričan, da je šivankar in evirnar igral pred ženo vlogo našopirjenega glumača. Po kolenih se je

tolkel, se krohotal, da se mu je vsaka brka tresla in brez vsakega sledu poprejšnje namišljene jeze, pripovedoval je krmarju, kako je ugnal baburo, ki mu je hotela nove njegove čevlje ukrasti ter prodati.

„Verdajte mi“, se je režal, „saj je ohladila tatarske pete in boče drugič znala razločiti med svojim in mojim.“ — Tako je ponosno govoril Kar žnider in vrtel frakelje žganja v rokah kot zmagovalno zastavo. — „Ježiš“, je tlesnil z rokama pri mojem vstopu, „oni so gotovo videli, kako sem rental nad babo. Nič mi naj ne zamerijo; kozo sem odvalil s kolom kraje, bom še Mico.“

Krojač se je potegnil v kot, kar zibal je polne frakle, si natezal brado in menil sam pri sebi: „Če se tai v noge prehladi, je pa ozdravljen na duši; če bode Mico sedaj tresla zma, mi Bog ne bode zapisal tega na črno plat. Saj sem se vendar potegnil za 7. zapoved in to je sam Bog zapisal s prstom, in še na kamen.“

Tako je modroval, kramal in mešetaril z božji mi in človeškimi postavami. Žganje mu je stopalo v glavo, minevala ga je prejšnja zmagovalna veselost, potegnil je obraz v kisle poteze in jokaje mi je pripovedoval: „Vejo, veliko sem popil in zapravil, dve ženi sem pokopal, marsikatero neumnost sem že spustil med svet, pa najbolj mi je žal, da sem si postlal življenje na starost s trnjem te tatarske Otičeve Mice. Da bi se nikoli ne bil zamotal v ta babji srabot, oh, kako bi mi duša rajala še na stare dni. Ah, božja volja je bila tako in prav sv. Križ mi je naložil to Adamovo, krvavo rebro.“

„Kaj boš blatil Križ?“ se je hudoval krmar, sam si norel na starost za njo, saj pameten itak nisi bil nikoli.“

„Hm, še ti moj dragi birt“, se je ragovarjal krojač, „ko sem ti spustil marsikateri krajcar v žep, me boš dolžil; jaz pa svarim še enkrat, prav sv. Križ, Otičev in oni nad Dravogradom sta mi naložila to zakajeno Mico na moje stare rame.“

Vem, da bi se bila še prav do resnega sprla s krmarjem, ako ne bi bil posegel vmes jaz in poprosil Kar žniderja, naj nama zaupa povest o Mici in križu. Dva frakla taistega ta hudega iz zelene steklenice sta mu še zdrknila po grlu namoj račun, predno si je pogladil brado, zložil kisle gube obraza in začel:

„Umrla mi je druga žena Dolfa. Bog se je usmili prav na dno duše in večna luč naj jej posveti v nebesa, dobra je bila, povsem drugačna kot Mica in za tuje blago poštenih rok. Bog mi jo je vzel, ker sva se imela rada kot onaledva goloba tam na farovski strehi in ostal sem sam, čisto sam in žalosten. Delati nisem mogel dolgo po njeni smrti, kajti, kako bi bil videl v šivanko, ko sem se vedno solzil za njo, in solzne oči ne pogodijo šivankinega uha. — Gospod, in ti birt, poslušajta, do tedaj je bilo tudi moje grlo pošteno, nisem pijančeval. Prav 3 tedne po Dolfini smrti mi je nekaj šepnilo: Luka, zjokaj si se do suhega, stopi preko Radla k dobremu prijatelju Butiču, on hrani za te tolažljive besede in domačega hruševca. Lezel sem v hrib, pa zopet navzdol in našel sem Butiča doma, ravno ovce je pral in otrigel. Pomagal sem mu pri delu in prijatelj mi je za plačilo vlival tolažbo v srce in hruševca v želodec. V mraku sem menil: sedaj si pa Luka popravil dušo in telo, jutri boš pa zopet brzen pri delu. Butič mi je še ponudil postelj, češ, po noči bi lahko zablodil, toda jaz sem odklonil ponudbo zaradi dela. Poslovala sva se; krenil sem po klanec in molil „Angeljevo čiščenje“ in priporočal prav na toplo Dolfo nebesom. Pot sem poznal, kaj je ne bi, saj je bila vsaka smreka mi znana. Stemnilo se je kar na mah, ker je bilo v oktobru. Hodil in blodil sem, pa gošče ni bilo konca. Hitel sem, da se mi je pot kar curkoma pocejal po hrbtu in licu, a pov-

sod sama ravan, sama gošča, na nebu nobene zvezde, na zemlji nobene luči in bajte. Malo sem se vsedel, potem pa zopet naprej in ... čof! Tičal sem v mlakuži do kolen. Skobacal sem se, pa le eno nogo sem potegnil obuto iz blata, drugo pa — boso. Huš, zlodej, sem si mislil, Luka, v blato ne greš zopet po čevlji, prehladil bi se in poromal za Dolfo. Bog bodi zahvaljen, čeravno sem se zmočil v mlaki, nisem kiel, ker bil sem na planem in ne več v gošči. Drvil sem naprej, ni bilo sicer smrek, pa zopet sama ravnina in nobene grabe. Kar peklo me je v boso nogo in mraz me je priganjal k nagli hoji. Bog vedli, če bi vaju še kedaj gledal, da nisem zadel z glavo ob nekaj prav trdega, da sem kar omahnil na kolena. Ot-pal sem glavo, obroči so še držali. Oprijel sem se tudi trdega predmeta z obema rokama. Drsal sem z roko po lesu gor in dol; bil je to štirioglav steber, zasajen v zemljo. Dvignil sem se, potipal še višje in res — v križ sem bil tresčil. Ti moj Bog ti, sem vzdihnil, pokleknil, povzdignil oči in roke ter sem prav takole rotil samega Boga: Sedaj Bog, pomagaj mi, saj vidiš, je res treba.

Ne bom se vama zlagal, pomagalo je. Nekaj se mi je posvetilo v glavi, prav tako, kot bi mi tresko užgal pred očmi, pogledal sem še enkrat na križ in spoznal sem ga. „O, ti si, o, ti, Otičev križ, nikdar mi ne bodeš pozabljen.“ Potegnili mi je nekaj meglo izpred oči, zavedal sem se, kje sem in blizu je Otičeva bajta, tamkaj sem hotel prositi za prenočišče. — Prav ta Otičeva Mica, ki jo imam sedaj, da bi je ne bile nikoli zazrle moje oči, mi je odprla bajto in mi vrgla slame za peč. Vest, bila je Mica tedaj vdova in imela je lepo hčer pri kakih 25 letih, ki me je tako v srce segajoče pogledovala raz peč, da sem pozabil na ozeblo nogo in Dolfo. Saj tudi Mica tedaj ni bila grda, pa bila je vdova in le — Mica, njena hči pa — Agica. No, toliko je resnice, da me je Agica prav v srce ugriznila z očmi in sem še taisti večer sklenil, se v tretje poročiti, samo, če se me oklene ta ljubljena stvarca božja. Dolgo smo govorili v noč sem in tja; o strahovih in coprnica, ki še siromaku zapirajo pošteno pot, in predno smo zaspadli, je menila Mica, da bi ne bilo napačno, ko bi romali kar drugi dan k Sv. Križu nad Dravogradom. Pri dogovoru je ostalo. Drugi dan sem se odpravil prav zgodaj do svoje bajte, se preoblekel in šli smo na bažo pot, ker je bil ravno petek. Bog mi ne šteje tega v greh, nisem nikoli rad lazil po božjih potih, vendar, tokrat sem menil: Lukeš, pojdi, Agica, gledi.

Ravno med potom sem sklenil, spregovoriti med potom resno besedo z izvoljenko. Pa ta kuštrava Mica se ni ganila niti za ped od hčerke, vpričo babure pa nisem hotel zažeti s snubitvijo. Skozi do Dravograda smo pobožno govorili in v cerkvi celi večer pobožno molili za vse dušne in telesne primanjkljaje. Ker smo dospeli še-le popoldne in zamudili sv. maše, smo sklenili tamkaj prenočiti in počakati drugega dne. Prosil sem pred oltarjem sam sv. Križ, ki me je rešil gotove smrti in mi pokazal pravo pot, naj mi še nakloni priliko, da spregovorim še nocoj z Agico. Zenske so šle prej iz cerkve, jaz sem pa še molil v noč. Slednjič tudi jaz odidem iz cerkve, grem dvakrat okrog nje, gledam in opazim, da sedi na klopi pred cerkvijo Agica — sama, vsaj meni se je tako zdelo, ker je bilo tema.

Sedaj pač sv. Križ pomagaj. Stopil sem navzdol prav na tiho, objel je okrog vratu in jej povedal: „Oj, kako te imam rad... veš, vsa si moja!“ — Nič, prav nič se ni branila, tudi ona se me je oklenila in bil sem srečen v onih trenutkih kot nikoli poprej in ne pozneje.

(Dalje.)

Iz celega sveta.

Zlat zaklad na reveževem vrtu. Iz Petrograda poročajo sledečo zanimivo vest. Nek ubog delavec, ki je živel v veliki revščini, po imenu Timofijev, je kopal v svojem vrtu ter naenkrat zagledal v svitu solnce nekaj blesketati v zemlji. Kopal je in kopal dalje ter izkopal na dan plast zlata. Strokovnjaki so takoj konstatirali, da je delavec izsledil žilo zlata, katere vrednost je za enkrat nepreračunljiva. Timofijeva družina in njeni ubogi sosedje se nahajajo sedaj v veliki ekstazi, kajti čez noč so postali bogati ljudje.

Pravda za moža -- enkrat groba. Pred kratkim je prišel neki bogat potnik z imenom Richard Albert v Pariz in se nastani v nekem hotelu. Drugi dan ta tujec zbolí, lastnik hotela na ukaže prepeljati v bolnico, kjer je bolnik drugi dan potem umrl. Pri njem so našli gotovine 50.000 frankov in na naslov njegove soproge v kraju: Bastia. Soprog, dobivša brzojavno poročilo o nesreči, je takoj dospela v Pariz s svojim 4letnim sinčkom ter uredila vse potrebno za pogreb svojega moža. Naenkrat pa se pojavi še druga soproga rajnika iz Ženeve in pokaže pravomočno papirje za dokaz, da ni bila izvršena ločitev zakona z umrlim soprogom. Ker pa je nastalo sporno vprašanje, kdo dobi zapuščino po mrliču, sta se pravičarici odločili, da se obojih sprog ne pokoplje, dokler sodnija ne izreče pravoreka. Mrlič se pa položil za ta čas — na led.

Velikani. Pred kratkim je umrl na Portugalskem neki velikani in ob tej priliki se spominja časopisje raznih velikanih, ki jih pozna zgodovina. V voj-

ni Karla Velikega je bil ogromni vojak, ki je ob neki priliki s svojo pšico prestrelil 4 sovražnike na en mah. Rimski cesar Maksimin je bil visok 2 m in pol in je pojedel na dan 40 funtov mesa. Prste je imel tako debele, da je nosil zapestnice svojih žena kot prstane. V britskem muzeju v Londonu se nahaja okostnjak, ki ima jako zanimivo zgodovino. Irski orjak Burne se je kazal ljudem po sejnih in s tem zaslužil mnogo denarja; bil je pa strašen pijanec in zato se je kmalu uničil. Pred smrtjo mu je učenjak Hunter ponudil 800 funtov sterlingov za njegovo mrtvo truplo. Burne bi bil moral v oporoki pismeno potrditi in svečano izjaviti, da njegovo mrtvo truplo pripade anatomičnemu zavodu. Ta ponudba je pa velikana zelo prestrašila in dal si je od 4 najboljših prijateljev priseči, da ga bodo dostojno pokopali v morju. Ko je Hunter to zvedel je podkupil grobarje, ki so namesto Burnejevega trupla naložili v krsto razne težke predmete, krsto zabili in jo svečano spustili v morje. Burnejevo truplo pa spravili v Hunterjeve roke. Tako je tedaj britski muzej dobil orjaški okostnjak.

Kako žive Albanci. Že stoletja žive Albanci na isti način, nikjer se ne drže starih navad in podedovanih običajev tako zelo, kakor v tem skritem, zdaj nič več pozabljenem kotu Evrope. Posebno rodbinsko življenje poteka v istih oblikah, kakor pred sto in sto leti. Hiše premožnih Albancev so velike in širikotne s sadovnjakom spredaj. Prostori so razsežni, ker oženjeni sinovi ne zapuščajo ušes očeta, ki je do konca svojega življenja priznan poglavar vse svoje rodbine. V priflicju so gospodarski prostori, kleti in hlevi, stanovanjska so v prvem nadstropju. Preproge krijejo tla, okoli sten so postavljene nizki divani z baržunastimi blazinami, in nikjer ne manjka visokega

starodavnega ognjišča. Skozi ozka, zamrežena okna prihaja le malo svetlobe. Pri jedi sedi rodbina v krogu na tleh okoli bakrene skleda. Jedila so najenostavnejša. Vsakdo je s svojo žlico, ki si jo briše v ozko brisačo, ki jo ima na kolenih. Pred jedjo si vzajemno zelo gostobesedno žele dober tek ter izpijejo par kozarcev domačega lahkega žganja. Če so tuji gostje pri mizi (pravzaprav pri skledi, ker miz sploh nimajo), ne seče žene z možmi skupaj, marveč strežijo gostom. Ponoči si vsi razlože po tleh žimnice in odeje. Roditelji in neporočeni otroci spe skupaj. Postelje in stoli so v tej deželi neznani. Grozne so zdravstvene razmere. Največja nesreča za deželo je jetika, ki je pravzaprav naraščajoča bolezen albanska. Proti tej bolezni se sploh ničesar ne zgodi. V istih odejah in istih žimnicah, na katerih so umrli eni, spe drugi. Če umre poslednji član kake rodbine, se podre ognjišče v glavnem delu hiše, zazida eno okno ter poseka jo drevesa na vrtu. Dekleta ne hodijo od doma. Pripravljajo si balo. Moža jim izbere oče. Vidi ga še-le po svatbi, pri kateri mora igrati nevesta vlogo obupane. Kriči, prijema se sten, ko jo vlečejo na voz, v katerem so vpreženi volí. In vso pot mora delati, kakor bi hotela uiti. V cerkvi še-le na tretje vprašanje duhovnikovo odgovori počasi „Da“. Ženin plača tasto odškodnino 100 in 200 avstrijskih kron.

Po domače. Korporal: „To je z vami križ, da si ne morete zapomniti, kaj je „na desno“ in kaj „na levo“! — Žefranov Janez: „Gospod korporal, mi bi si lažje zapomnili, če bi Vi komandirali „hot“ in pa „bist“!“

Kdo si ne da ugovarjati? Učitelj v šoli, sodnik v uradu, duhovnik na prižnici, kupec pri blagu in slikar pri slikanju.